

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae & politicae

Goclenius, Rudolph

Marpurgi Cattorum, 1601

CXIII. Peccetne incontinens sciens an nesciens?

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109121)

Nec medium per negationem extremorum, nec medium per recessum ab utroque extremo constat ex extremis.

Medium per verā propriamq; participationē verè cōstat ex extremis tanquam partibus.

Ac dicitur formale, quia formaliter continet extrema refracta. Dicitur etiam potest Medium per formalem mixtionem cōtrariorum in gradibus remissis. Tale est tepidum inter calidum & frigidum.

Medium per impropiam participationem quadantenus constat ex extremis, id est, similitudo ac convenientia quædam est mediū huius cum ipsius extremis, non autem extremū ipsum est in medio: seu medium hoc non habet in se extrema tanquam sui partes. Dicitur igitur virtuale, quia virtualiter continet seu participat extrema. Dicitur etiam potest medium per virtualem continentiam seu participationem extremorum.

PROBLEMA CXIII.

Peccetne incontinens sciens an nesciens?

Confirmatio sententia, quod peccet nesciens.

NEMO qui de rebus habet rectum iudicium, aliud quicquam agere potest, quam quod bonum est: seu, nemo recto prædictus iudicio ab officii religione potest abducitur. At incontinens secus agit: Ergo in incontinente non

te non est rectum de rebus iudicium, & per consequens, quod peccat, id fit ex inscitia.

Confirmatio contraria: quod sciens peccet.

Quicumque quod bonum est & rectum novit, animi autem perturbatione rapitur aliud, ille sciens peccat: At incontinens quod bonum & rectum est, novit, animi autem perturbationibus ab officio, id quod experientia & multorum exempla testatur: Video meliora, proboque; Deteriora sequor, ait Medea queribunda apud Ovid. id est, aliud ratio suadet, aliud appetitus, ratione autem incontinens deserit, appetitum sequitur. Ergo *ἀσπῆς* sciens peccat.

Distinctiones, quibus vera ἀσπῆς continetur,

& controversia contrariis argumentis implicata disceptatur.

I. Scientia vox interdum sumitur pro solo otiosoque habitu, ut si scias, quid sit rectum, neque tamen secundum hanc notitiam instituas actiones: interdum pro *εὖρησις* habitus, ut cum quae agenda sunt, consideramus, & secundum notitiam huius praescriptum agimus.

Si primum significatum scientiae intuearis, fieri potest, ut illa praesente nihilominus aliquis peccet: fieri enim potest, ut habitu seu actione praeditus energia, secundum illum habitum multum exerceatur, imo contrarium potius faciat: Sin secundum, fieri non potest, ut illa praesente ab officio quispiam abducatur.

II 2

II. Pro-

II. Propositiones practicę aut sunt universales, aut particulares: Universales in Syllogismis practicis locum tenent propositionis majoris, ut nemini, quod suum est, eripiendum: Particulares, minoris, ut: Hoc autem est alienum, non meum. Conclusio. Ergo alteri non est eripiendum. Si utraq; concurrat, seu menti præsens sit, sequitur actio: At si particularis desit vel per incogitantiam, vel per ignorantiam, vel subjectionem contrarii, vel uti si cogites: At hoc non est: a alterius cujusdam actio non sequitur, vel potius contraria actio sequitur, quàm ea quæ postulatür a majore propositione. Quare qui universalem novit, agendo tamen peccare potest, si particularem vel ignoret, vel de ea non cogitet. Qui autem utramque sciverit & consideraverit, in errorem incidere non potest.

III. Propositio practica universalis vel in seipso spectari potest, id est, generaliter, ut fontis venenati aqua non est haurienda: Frigidi morbi calefacientibus sunt curandi: vel quatenus subjectum est dividuum in singularia sua, ut hic fons est venenatus, hic morbus est frigidus.

Ad actionem recte producendam utraq; consideratio requiritur: Nam si nesciam hunc morbum esse frigidum, fieri potest, ut in medicatione aberrem.

IV. Habi-

IV. Habitus in aliquo vel liber est, & ad usum expeditus, vel quasi ligatus, & impedimentis quibusdam devinctus, ut etsi velis, tamen ex illo agere non possis, ut ebrius, etiamsi sit doctus, tamen vino impeditus erudite disputare nequit. Opifex dormiens habitu quidem artis, præditus est, sed impeditur somno, quod minus ex arte sua agat. Sic perturbationibus animi fit sapè, ut virtutum habitu præditi à recta ratione avocentur. Qui igitur habitu præditus est impedito, & veluti vinculo, peccare potest.

His distinctionibus & fundamentis positus facile intelligitur, quomodo sciens & nesciens peccet incontinens. Scit ille quidem majorem propositionem, & rectam rationem habet, sed actum ipso de illa non cogitat, neque ἐπέχειν secundum illam notitiam instituit, neque particularem propositionem majori adjungit, sed eam prætermittit, & contrariam subjicit: novit universalem in seipsa, sed subjectum universale nō distribuit in sua singularia: affectibus deniq; transversus abripitur ac impeditur, quod minus ἐξίη ad usum possit transferre.

Itaq; ad primi syllogismi Majorem respondetur: Nemo recto judicio præditus, scilicet si habitus illius energiam proferat, si non impediatur affectibus, si particularem propositionem

li ; tionem

tionem universali jungat, si subjectum universale in singularia sua tribuat, ab officii religione potest abduci.

Secundi syllogismi conclusionem concedo distinguendo: Incontinens peccat sciens habitu, sed non actu.

Conclusio vera quaestionis seu problematis.

Continens igitur peccat & sciens & nesciens.

D E M O N S T R A T I O .

Quicumque habitu scientiae recte agendi & universalis propositionis practicae notitia praeditus est, propter perturbationem autem animi habitum in actum non traducit, & universali propositioni particularem non adjungit, itemque universalis sententiae subjectum tantum in seipso, non in singularia distributum perpendit, ille sciens & nesciens peccat, habitu quidem sciens, actu vero nesciens. At omnis incontinens habitu scientiae recte agendi & universalis propositionis practicae notitia praeditus est: actu autem de illa non cogitat, sed impeditus animi perturbationibus habitum illius notitiae non traducit in actum, neque particulari universalem adjungens, subjectum universalis notitiae in singularia distributum considerat: Ergo omnis incontinens peccat & sciens & nesciens. Habitu quidem

dem sciens, actu autem ipso & ratione temporis nescius.

Sed utrum oppositorum potius de subiecto enunciandum? Potius dicendum, incontinentem peccare scientem quam inscientem.

CONCLUSIO CXIV.

*Fides data hosti servanda est. ex dicitur
ops & distinctio hostium.*

ALIJ sunt maximè propriè hostes, qui externi sunt, pariq; atq; nos jure ac libertate utuntur, contra quos publico consilio bellum geritur: Alii sunt hostes secundùm quid, seu modo quodam: nempe:

Defectores, qui cum nostri essent, à nobis defecerunt.

Prædones, id est, piratæ & latrones.

Adversarii, inter quos civilis tantùm discordia & tumultus exerceri dicitur.

Proscripti, hoc est, hostes à Senatu judicati,

In die Acht gethan.

Servi fugitivi, cum arma ferunt.

Hypothesis, seu $\mu\epsilon\lambda\eta\mu\phi\iota\varsigma$.

Inter quos juris alicujus communio est, inter eos obligatio contrahitur. Inter cæteros non contrahitur. A contrario sensu.

De servis in
l. quod atti-
net 32. D. de
reg. jur. l.
servi 14. D.
de oblig. &
st. l. natu-
raliter 13. D.
de condic.

ii

Confr. indeb.